

Som stortingsmand og formand i militærkomiteen, og som forsvarsminister har han megen fortjeneste av vort forsvars gjenreisning.

Den 6te november 1900 blev Peter Holst utnævnt til amtmann i Kristians amt, hvor hans energiske virke for alt som angik amtets utvikling sent vil glemmes.

Amtmand Holst var personlig en meget omgjengelig og elskværdig mand, praktisk, grei og klar. Særlig interesserede han sig sterkt for landbrukets fremme og var selv gaardbruker.

Da en komite av for myrsaken interesserede mænd i aaret 1901 hadde begyndt at arbeide for at danne Det Norske Myrselskap henvendte man sig til amtmann Holst med anmodning om, at han ville paata sig at være denne komites formand og eventuelt bli formand i myrselskapet, naar dette var stiftet. Dette hverv paatok han sig uten betænkning og blev saaledes Det Norske Myrselskaps første formand.

Holst var en meget optat mand, hvis store arbeidskraft blev beslaglagt paa mange omraader, men desuagtet fik han, i de 5 aar han var Det Norske Myrselskaps formand, tid til paa forskjellige maater at virke for myrsakens fremme.

Paa amtmann Holsts baare lot Det Norske Myrselskap lægge en krans med nationalfarvede baand, hvorpaa stod de ord:

Tak for grundlæggende arbeide!

DET NORSKE MYRSELSKAPS AARSMØTE

AARSMØTET avholdtes i Kristiania i Haandværk og Industriforeningens lokale tirsdag den 4de februar 1908 og var delt i 2 avdelinger.

Det første møte aapnedes kl. 6 em. under ledelse av formanden godseier *C. Wedel Fjællsberg* og behandledes da kun indre anliggender.

Aarsberetning og aarsregnskap for 1907 oplæstes, likeledes refereredes *driftsplan og budget for 1908*. Disse er indtat i det efterfølgende, hvortil henvises.

Næste sak paa dagsordenen var valg av 9 repræsentanter for de direkte medlemmer.

Av de uttrædende gjenvalgte:

Godseier *Kai Møller*, Thorsø pr. Fredrikstad.
 Distriktsingeniør *Michael Leegaard*, Kristiania.
 Skogdirektør *M. Saxlund*, Kristiania.
 Landbruksdirektør *G. Tandberg*, Kristiania.
 Ingeniør *A. Bergan*, Breiskallen.
 Gaardbruker *P. C. Løken*, Søndre Elverum.

Som nye repræsentanter valgte:

Godseier *Arthur Krohn*, Dilling.
 Skogeier *Olav Sjøli*, Aasta.
 Torvingeniør *Einar Lund*, Rustad, Roverud.

Øvrige repræsentanter er:

Landbruksingeniør *G. Arentz*, Trondhjem.
 Skoledirektør *F. Kullmann*, Bergen.
 Overlærer *F. Th. Landmark*, Kristiania.
 Stiftamtmand *Hroar Olsen*, Bergen.
 Landbruksingeniør *U. Sverdrup*, Kristiania.
 Direktør *F. Hirsch*, Storhove pr. Lillehammer.
 Gaardbruker *Emil Frøen*, Sørum.
 Kaptein *F. A. Grundt*, Eidsberg.

Desuten som repræsentant for *Kristianssands og Oplands Fordyrkningsselskap*:

Stortingsmand, postmester *P. Valeur*, Kristianssand, S.

Derefter holdt formanden følgende mindetale over selskapets avdøde formand:

»Siden sidste aarsmøte har vort selskap lidt et tungt og smertefuldt tap, idet vor høit agtede og dygtige formand, amtmand *Peter Holst*, er vandret bort. Som vi alle vet, var han med at stifte Det Norske Myrselskap, og har siden dets oprettelse hele tiden senere fungeret som dets formand. Hans store interesse for alt, som tjente til at fremme Norges næringsliv var almindelig kjendt, og i myrsaken saa han — vistnok med fuld ret — en løftestang for dette.

Trods sygdom og tildels motstand arbeidede han for vor sak med en aldrig svigtende energi og med lyst like til det sidste. Det er mig saaledes bekjendt, at han endnu dagen før sin død ekspederede saker vedkommende vort selskap.

Jeg tviler ikke paa, at amtmand Holst's grundlæggende virksomhet og ufortrødne arbeide har sat sine dype spor ogsaa for fremtiden og haaper derfor, at vor sak til trods for det store tap, vi har lidt, fremdeles vil arbeide sig fremover til gagn for vort land.

Jeg er sikker paa, at forsamlingen længe vil mindes sin første formand med tak for, hvad han har været for vort selskap, og jeg

ser, at den ved at reise sig allerede har git sin tilslutning hertil tilkjende.«

Senere paa aftenen fremviste sekretæren et lysbillede av den avdøde formand og forsamlingen hædrede ogsaa da hans minde ved at reise sig.

Efter en pause aapnedes møtet paanyt kl. 7³/₄ em. og da som *fællesmøte med P. F.'s nationaløkonomiske gruppe* under ledelse av gruppens formand fabrikeier *Ɖ. Kleist Gedde*.

Foruten myrselskapets og P. F.'s medlemmer var der ogsaa adgang for damer, der hadde indfundet sig i stort antal.

I den talrike forsamling saaes blandt andre stortingspræsidenterne *Berner* og *Gunnar Knudsen* foruten flere andre stortingsmænd og autoriteter paa teknikens, industriens og landbrukets omraader.

Formanden ønskede forsamlingen velkommen, idet han mindede om at Det Norske Myrselskap var stiftet ved P. F.'s medvirken og det var derfor fuldt berettiget, at selskapet denne gang holdt sit interesse-møte sammen med P. F.

Det Norske Myrselskaps formand fik saa ordet til utdeling av selskapets *præmier og diplomer*. En fortegnelse over disse findes i aarsberetningen, hvortil henvises.

Derefter holdt Det Norske Myrselskaps sekretær, torvingeniør *Ɖ. G. Thaulow* foredrag om »*Det Norske Myrselskaps virksomhet*«, og ingeniør *A. Bergan* om »*Lerudmyren*«.

Begge foredrag illustreredes med lysbilleder og er i utdrag indtat i det efterfølgende, hvortil henvises.

Formanden rettede en varm tak til sekretæren for hans utrættelige arbeide til myrsakens fremme og glædede sig over, at der hadde stillet sig i myrsakens tjeneste saa mange unge mænd med interesse for at bringe denne sak frem.

Det kan noteres, at de 2 foredrag tilsammen varede nøiagtig 1 time.

Efter aftens samledes man igjen i festsalen til et meget livlig og interessant *ordskifte* om brændtorvspørsmålet.

Dette indlededes av stortingspræsident, fhv. statsraad *Gunnar Knudsen*, der uttalte omtrent følgende: Dette talrige møte viser, at myrsaken tiltrækker sig større og større interesse. Det er en sak av stor betydning for landet. Jeg har været med siden Det Norske Myrselskap blev stiftet og det har været tilfredsstillende at se selskapets fremgang og den stedse større anerkjendelse og tilslutning myrselskapet har vundet saavel ute i almenheten som hos statsmyndighetene.

Myrselskapets opgaver er tosidig.

Den ældste side er *opdyrkning av myr* — den gaar sin gang ogsaa uten myrselskapets medvirken. Men naar man husker paa, at her er 12 mill. maal myr i landet, forstaar man, at her er meget

arbeide at utrette. Her er et stort omraade at lægge ind under virksomhet.

Den anden side av saken er *brændtorvfabrikationen*. Jeg fik indtryk av dennes nationaløkonomiske betydning ved læsning av en svensk ingeniørs beregning over, at 50 000 arbeidere kunde fremstille saa meget brændtorv, at Sverige kunde undvære hele sin 60—70 millioner kroners import av kul, koks og cinders. Hos os kan altsaa med 25 000 arbeidere fremstilles brændtorv til at erstatte vor aarlige kulimport, ca. 30 millioner kroner. Dette er naturligvis kun theoretiske tal, men ialfald kan der stadig spares flere millioner kroner for vort land ved en øket brændtorvfabrikation. Det maa indrømmes, at det er rigtig, som sekretæren uttalte, at prisen paa stenkul stadig er i stigende, mens brændtorvens pris er faldende.

Den dag vil komme, da disse to faktorer møtes og anvendelsen av brændtorv vil da brede sig mere og mere, hvorved flere og flere millioner vil spares for landet.

Imidlertid trænges her mere oplysning om saken og her utfører myrselskapet et meget gavnligt arbeide. Det Norske Myrselskaps virksomhet fortjener den største tilslutning og sympati, hvorfor taleren vilde oppfordre de tilstedeværende ikke-medlemmer til at tegne sig paa de utlagte indbydelseskort og bli medlemmer av Det Norske Myrselskap. Det koster kun 2 kr. aarlig og i tidsskriftet alene faar man valuta for pengene.

Generalkonsul *Bødtker* sluttete sig helt til stortingspræsident Gunnar Knudsen i betraktning av denne saks store nationaløkonomiske betydning. Taleren troede mindre paa brændtorvfabrikation ved lufttørkning, hvorved vandgehalten neppe kan drives længere ned end til ca. 20 $\%$. Det maatte være heldigst at omsætte torven til gas og av denne frembringe elektricitet. Her var de største opgaver fremtiden har at løse.

Avdelingsingeniør *Baalsrud* fremhævede betydningen av at kunne faa konstrueret gode, pene og hyggelige ovne for torvfyring. Kunde man faa disse slik, at folk fik lyst til at brænde torv, vilde sikkert meget være vundet. Taleren anbefalede, at ovnene konstrueredes saaledes, at man kunde se varmen.

Distriktsingeniør *Leegaard* fandt det beklageligt, at vi, som har saa mange myrer, ikke var kommet længere, og ikke havde faaet istand mange flere brændtorvfabriker, naar de foretagender, som var igang, lønnede sig saa udmerket. Taleren havde selv benyttet torv som brændsel og fundet den udmerket, især blandet med koks. Anvendelsen av torv var ikke forbundet med det mindste søl. Den er renslig og behøver ikke at kløves eller sages som ved. Maskintorven er fuldt færdig til bruk. Torven blev brændt i en almindelig magasinovn uten at man hadde kjendt spor av lukt. Det var beklageligt, at den store efterspørsel efter brændtorv her i Kristiania, i den sidste tid ikke hadde kunnet tilfredsstilles. Prisen paa torven var i vinter forøket fra 70 til 90 øre pr. hl. og det var for meget.

Avdelingsingeniør *Furulund* beklagede, at prisen paa brændtorv i Kristiania nu var altfor høi.

Ingeniør *Bergan* oplyste, at han fik sin torv saa godt betalt af Raufos og Gjovik, at han ikke kunde sælge billigere til Kristiania. Men naar der var solgt torv fra torvfabrikerne til en pris av kr. 8.50 pr. ton, hvortil kom jernbanefragt til Kristiania kr. 3 pr. ton, og mellemhandlerne saa solgte torven til forbrukerne for kr. 24—25 pr. ton, da var dette for stor fortjeneste for mellemhandlerne, og det kunne ikke siges, at det er torvfabrikanterne, som skruer prisen op.

Grosserer *Wang* meddelte, at Kristiania Kul- og Vedbolag kun hadde faat 3 kr. fortjeneste paa torven, idet kjøring, lagring, ombringingelse i husene o. s. v. av de smaa partier paa kun nogle faa hl., beløp sig til kr. 4.50 pr. ton. Hans firma hadde desuten anvendt 1 000 kr. til avertissementer i aviserne. Det var kun et mindre parti torv, som var kjøpt til en pris av ca. 12 kr. pr. ton paa jernbanevogn i Kristiania. Resten var betalt med høiere priser, saa torvfabrikanterne for fremtiden burde reducere sine priser. De, som har brukt brændtorv i Kristiania, er meget fornøiet med den, og her er et stort marked i Kristiania. Der brukes aarlig ca. 60 000 tons eller 1 500 000 hl. koks til husholdningsbruk i Kristiania by.

Advokat *Emil Roll* vilde foreslaa, at torvfabrikerne holdt omsætningskontor i Kristiania for at kunne levere de smaa partier direkte i de mængder, som husenes smaa kjeldere tillater. Det gjaldt, at der kom istand en regulær forretningsform for brændtorven. Taleren hadde selv kjøpt fra Rustadmyren pr. Roverud hele jernbanevognladninger brændtorv, besørget den hjemkjørt og hadde tjent ca. 12 kr. pr. ton i sammenligning med stenkul. Førøvrig trodde han ikke kulforretningerne tjente for meget i forhold til bryderiet med salget, og man fikk ta de ulemper, som i begyndelsen fulgte med, naar man vilde støtte en ny sak.

Godseier *C. Wedel Fjærlsberg* anbefalede at danne smaa indkjøpslag til undgaaelse av mellemmænd. Konsumenterne burde komme i direkte forbindelse med fabrikanterne. Ved velvilje fra jernbanernes side burde det kunne ordnes saaledes, at man kunde hente torven direkte fra jernbanevogn, f. eks. ved at denne deltes i 4 dele. At torven blev for dyr i Kristiania beroede for en del paa jernbanefrakterne. Statsbanerne havde stillet sig velvillig og reduceret jernbanefrakten for brændtorv, men hovedbanen havde, nær sagt som sedvanlig, været imot. Det var rimelig, at der herskede fordomme mot torven, som mot alt nyt, men disse synes stadig at svinde. Der er nu saa mange, som vil bruke torv som brændsel, at man ikke kan faa kjøpt torv endog til en overdrevent høi pris. I talerens hjembygd, Stange, havde man for 30 aar siden anlagt en brændtorvfabrik for at spare almenningens skog, og man var meget tilfreds med resultatet.

Det gjaldt at faa utbredt opplysning om myrselskapets landsgavnlige virksomhet, og taleren stillede en indtrængende appel om at støtte

selskapet ved at tegne sig som medlem. Taleren henstillede til stortingspræsident Gunnar Knudsen at virke for, at statsmagterne yderligere støttede myrselskapet, saaa dette, om mulig, kunde erholde end større statsbidrag.

I det fortsatte ordskifte, der tildels blev meget varm, deltok, foruten flere av de ovennævnte, ogsaa torvingeniør *E. Lund*, godseier *A. Krohn*, fabrikeier *Kleist Gedde* og sogneprest *F. Walnum*, hvilken sidste vilde lægge ind et godt ord for Det Norske Myrselskaps anden virksomhetsgren, nemlig myr dyrkingen.

Kl. 11 hævede formanden det helt igjennem vellykkede møte med tak til hver især for deltagelsen.

DET NORSKE MYRSELSKAPS REPRÆSENTANTMØTE

I FORBINDELSE MED AARSMØTET avholdtes repræsentantmøte i hotel Augustin, tirsdag den 4de februar 1908, kl. 10 fm.

Der var fremmødt 8 repræsentanter og styresmedlemmer.

Aarsberetning for 1907 blev gjennemgaaet. Aarsregnskapet blev fremlagt i revideret stand og decideret. Driftsplan og budget for 1908 vedtokes, idet det besluttedes, at »Meddelelserne« herefter skal utkomme med 6 tvangsfrie hefter istedetfor tidligere 4.

Til medlemmer av selskapets styre gjenvalgtes de uttrædende:

Stortingspræsident, fhv. statsraad *Gunnar Knudsen*, Borgestad pr. Porsgrund.

Fabrikeier *F. Kleist Gedde*, Kristiania.

Istedetfor avdøde amtmann *P. Holst* indvalgtes i styret:

Godseier, fhv. statsraad *F. Mellbye*, Nes i Hedemarken.

Øvrige medlemmer av styret er:

Godseier *C. Wedel Fjællsberg*, Atlungstad, Ottestad.

Sogneprest *F. Walnum*, Kristiania.

Blandt styrets medlemmer valgtes som formand godseier *C. Wedel Fjællsberg*, og som næstformand statsraad *F. Mellbye*.

Til varamænd for styret valgtes:

Distriktsingeniør *M. Leegaard*, Kristiania.

Godseier *Kai Møller*, Thorsø pr. Fredrikstad.

Landbruksingeniør *G. Arentz*, Trondhjem.

Overlærer *F. Th. Landmark*, Kristiania.

Til revisorer valgtes:

Ingeniør *A. Bergan*, Breiskallen, V. Toten.

Fabrikeier *C. Hennig*, Gjøvik.

Som varamand for revisorerne valgtes:

Agent *Ful. Gundersen*, Kristiania.

DEBET.

DET NORSKE MYRSELSKAPS

Disponibel beholdning fra f. a.	kr.	266,67	
Statsbidrag	»	7 734,79	
Indbetalte livsvarige bidrag	»	670,00	
Indbetalte resterende aars-			
penger for 1906	kr.	65,00	
Indbetalte aarspenger for 1907 »	I	482,00	
Tilbakebetalte inkassoutgifter »		71,50	
			» I 618,50
Indbetalte restancer for »Med-			
delelser« solgt i 1906	»	59,00	
»Meddelelser« solgt i 1907 »		273,94	
Indbetalte restancer for an-			
noncer i »Meddelelserne«			
for 1906	»	30,00	
Annoncer i »Meddelelserne«			
for 1907	»	650,00	
			» I 012,94
Salg av andre tryksaker m. m.	»	5,50	
Indbetalte restancer paa tilgodehavende	»	154,00	
Bankrenter i aaret 1907	»	428,71	
			kr. II 891,11
Brukt av selskapets formue	»	310,65	

 kr. 12 201,76

AKTIVA.

DET NORSKE MYRSELSKAPS

Grundfond, livsvarige bidrag indestaaende			
paa bankkonto	kr.	8 439,35	
Præmier for 1907 i kassabeholdning	»	350,00	
Værdi av inventar, instrumenter, lysbilleder etc.	»	700,00	
Restancer for 1907	»	462,00	
			Sum kr. 9 951,35

Ovenstaaende regnskap

Vardal og Gjøvik 1 februar 1908.

REGNSKAP FOR AARET 1907.

KREDIT.

»Meddelelserne«	kr. 1 694,33	
Gjødslingsforsøk paa myr	» 180,50	
Mære forsøksstation	» 499,33	
Deltagelse i landbruksmøtets høstutstilling	» 793,64	
Bidrag til elever ved den svenske stats torvskole	» 400,00	
Avholdelse av kursus i torvindustri	» 385,30	
Istandbringelse av torvindustristatistik	» 38,10	
Præmier og diplomer for god behandling av myr og fortjenester av myrsaken	» 449,50	
Sekretærens løn	» 2 400,00	
Sekretærens reiseutgifter	» 1 059,98	
Myrkonsulentens løn for 9 maaneder	» 1 500,00	
Myrkonsulentens reiseutgifter	» 1 058,07	
Styrets reiseutgifter og utgifter ved møter	» 329,82	
Kontorutgifter, iberegnet porto, telefon etc.	» 259,60	
Tryksaker, literatur samt indbinding av bøker og tidsskrifter	» 91,55	
Instrumenter, lysbilleder og klichéer	» 151,60	
Diverse utgifter	» 60,89	
Inkassering m. m. av aarspenge	» 179,55	
		kr. 11 531,76
Livsvarige bidrag overført til selskapets formue	» 670,00	
		kr. 12 201,76

STATUS PR. 31TE DECEMBER 1907.

PASSIVA.

Førskud paa aarspenge for 1908—1910	kr. 14,00
Pr. ballance	kr. 9 837,35
	Sum kr. 9 951,35

er revideret.

A. Bergan. Caspar Hennig.
Revisorer.

DET NORSKE MYRSELSKAPS BUDGET FOR AARET 1908

Paaregnelige indtægter:

Statsbidrag	kr. 8 500,00
Bidrag fra Nordre Trondhjems Amts Land- husholdningsselskap	kr. 400,00
Medlemmernes aarspenger	« 2 000,00
Indtægter av »Meddelelserne«	« 1 000,00
Bankrenter	« 500,00
Paaregnelig indbetaling av restancer	« 400,00
Diverse indtægter	« 200,00
	« 4 500,00
Av selskapets formue disponeres indtil	« 1 000,00
	Sum kr. 14 000,00

Paaregnelige utgifter:

1) »Meddelelserne«	kr. 1 600,00
2) Til styrets raadighet til fremme av selskapets virk- somhet ved gjødslingsforsøk, prøvning av maskiner og redskaper, deltagelse i utstillinger, istandbringelse av torvindustristatistik m. m.	« 1 450,00
3) Til drift av forsøksstationen paa Mæresmyren	« 1 000,00
4) Til istandbringelse av kurser i torvindustri	« 1 000,00
5) Præmier for konstruktion av nye torvmaskiner	« 500,00
6) Præmier for god behandling av myr	« 500,00
7) Sekretærens løn	« 2 400,00
8) Sekretærens reiseutgifter	« 1 500,00
9) Myrkonsulentens løn	« 2 000,00
10) Myrkonsulentens reiseutgifter	« 1 000,00
11) Styrets reiseutgifter, samt utgifter ved møter	« 300,00
12) Kontorutgifter, iberegnet porto, telefon etc.	« 200,00
13) Tryksaker og literatur, samt indbinding av bøker og tidsskrifter	« 350,00
14) Diverse utgifter	« 200,00
	Sum kr. 14 000,00

DET NORSKE MYRSELSKAPS AARSBERETNING FOR 1907.

SELSKAPETS MEDLEMSANTAL er i aaret 1907 forøket med 130 nye medlemmer. Samtidig er 51 afgang, dels utmeldt, dels døde, hvorav 1 livsvarig. Det samlede medlemsantal utgjør nu 869. Herav er 103 livsvarige, 756 aarsbetalende og 10 korresponderende. 41 medlemmer er bosat i andre lande, nemlig i Sverige, Danmark, Island, Finland, Rusland, Tyskland, Østerrike, England, Kanada og Kina. Av medlemmerne er desuten 9 stedlige myrforeninger, 4 landhusholdningsselskaper, samt 11 landbruks- og skogforeninger, foruten at størstedelen av landets torvfabriker og torvstrølag er medlemmer av selskapet eller abonnenter paa tidsskriftet. Selskapet har 273 indirekte medlemmer, der kun er abonnenter paa »Meddelelserne«, idet medlemmer av stedlige myrselskaper og landhusholdningsselskaper erholder tidsskriftet tilsendt for halv pris, naar abonnementet sker gjennom vedkommende selskap i minst 25 eksemplarer.

Ny medlemsfortegnelse vil med det første bli offentliggjort.

Uagtet indenlandske medlemmer utenfor Kristiania har anledning til at indsende aarspengene portofrit som avissak, og desuten gjentagne gange er blitt krævet for resterende kontingent, har selskapet fremdeles adskillige *utestaaende fordringer*. Da der herefter vil bli anledning til at faa betalt regninger gjennom postvæsenet — uten den hittil brukte almindelige postopkrævning —, vil dette forhaabentlig bidra til, at alle de, som har tegnet sig som medlemmer av selskapet, betaler sin skyldige kontingent, saaat restancerne kan undgaaes.

Det for aaret avlagte *regnskap*, hvortil henvises, utviser en indtægt av kr. 11 891,11, iberegnet de i aaret indbetalte livsvarige bidrag, og en utgift av kr. 11 531,76. Hverken indtægter eller utgifter er blitt saa meget som i budgettet forutsat. I henhold til budgettet var det forutsætningen, at der i 1907 skulde kunne disponeres indtil kr. 1 500,00 av selskapets formue til at betale halvdel av myrkonsulentens løn og reiseutgifter. Myrkonsulenten har været ansat i 9 maaneder og saaledes kun erholdt løn for dette tidsrum, mens hans reiseutgifter har beløpet sig til noget mere end i budgettet forutsat. Naar der ifølge regnskapet kun er brukt av selskapets formue kr. 310,65, da beror dette væsentlig paa, at der paa enkelte andre poster av forskjellige grunde ikke har været brukt saa meget, som forutsat. Foruten at selskapet efter bedste evne har søkt at spare hvor muligt.

Da statsbidraget til myrkonsulentens løn og reiseutgifter utbetales efterskudsvis for hvert kvartal i løpet av budgetterminen, er det hele statsbidrag — kr. 8 000,00 — ikke indbetalt i selskapets regnskapsaar.

Status viser, at selskapet pr. 31te december 1907 har en formue indestaaende paa bankkonto stor kr. 8 439,35, foruten en kassabeholding paa kr. 350,00, der er tildelt som præmier for god behandling

av myr, ført paa utgifter for 1907, men blir først utbetalt i 1908. Selskapets grundfond, der den 31te december 1906 utgjorde kr. 8 080,00, er i aarets løp forøket med de indbetalte kr. 670,00 i nye livsvarige bidrag, men paa grund av, at der i 1907 er brukt av selskapets formue kr. 310,65 er grundfondet nu kr. 8 439,35. De samlede restanser utgjør kr. 462,00, hvorav størstedelen antas at kunne erholdes indbetalt i den nærmeste fremtid.

Der er i aarets løp ekspederet fra selskapets kontor 723 forskjellige skrivelser foruten talrike korsbaandsforsendelser. Sekretæren har som hittil alene besørget alt kontorarbeide, foruten sine øvrige gjøremaal i selskapets tjeneste.

Paa grund av forberedelserne og ledelsen av selskapets deltagelse i landbruksmøtets høstutstilling i Kristiania, blev sekretæren saa sterkt optat paa eftersommeren og utover høsten, at en hel del reiser maatte opsættes til neste aar. Av den grund er sekretærens reiseutgifter blit mindre end i budgettet forutsat.

Der er i aarets løp avholdt 1 aarsmøte, 1 repræsentantmøte og 6 styresmøter.

Da den ene av de valgte revisorer, hr. agent Jul. Gundersen, paa grund av bortreise ikke kunde fungere, har hr. fabrikerier Hennig, Gjøvik, med styrets samtykke revideret i hans sted.

Selskapets oplysende virksomhet.

DENNE DEL av selskapets virksomhet, formaalet: *»at sprede kundskap om myrernes utnyttelse«* er som tidligere søkt fremmet ved:

1) **Utgivelse av skrifter:**

Tidsskriftet — *»Meddelelserne«* — er utkommet med 4 tvangfrie hefter. Nr. 1 og 2 trykt i et oplag av 1 500 og nr. 3 og 4 i et oplag av 1 600 eksemplarer. Foruten til selskapets medlemmer og de øvrige abonnenter er der utsendt en del gratis eksemplarer. Desuten har selskapet flere bytteforbindelser i ind- og utland.

»Meddelelserne« er selskapets organ, hvori selskapets øvrige virksomhet bekjendt gjøres. I det forløpne aar har der været indtat mange om myrsaken oplysende artikler. Flere av disse er senere refereret i andre tidsskrifter, samt i stor utstrækning i dagspressen, hvorved kundskap om myrsaken spredes endmere. Foruten av sekretæren, der er tidsskriftets redaktør, har der været skrevet artikler av myrkonsulenten og av flere andre medarbeidere.

I *»Meddelelse«* nr. 3 blev indtat en beretning om torvbruksutstillingen i et noget bedre utstyr end almindelig, for at kunne fremholde det paa utstillingen tilveiebragte rikholdige anskuelsesmateriale paa en saadan maate, at den lærdom og de erfaringer, som herav kan vindes, bedre kan komme til sin ret og bli kjendt i videre kredse. Av beretningen blev trykt en del særtryk.

Paa utstillingen utdeltes til interesserede en hel del eksemplarer av »Meddelelsernes« ældre aargange, særlig artikler om torvindustrien, samt særtryk av beretning om gjødslingsforsøk paa myr.

Forøvrigt er eksemplarer av »Meddelelserne« og andre skrifter utdelt til interesserede paa selskapets tjenestemænds reiser. Da selskapet ved annoncebytteforbindelser med andre tidsskrifter avretter at prøveeksemplarer av »Meddelelserne« paa forlangende sendes til oppgivne adresser er derved ogsaa utsendt en hel del.

2) Avholdelse av foredrag og møter.

Selskapet avholdt sit ordinære aarsmøte i Kristiania den 13de februar. Selskapets høie beskytter, *H. M. Kongen*, var tilstede. Der holdtes flere foredrag med efterfølgende ordskifte, særlig om myr dyrkningsspørsmålet. Et kortfattet referat er indtatt i »Meddelelse« nr. 1, hvortil henvises.

Sekretæren har i aarets løp paa sine reiser og hvor dertil forøvrigt har været anledning, holdt 12 foredrag om torvindustri ved større møter og forsamlinger. Han deltog bl. a. i Tromsø amts landhusholdningsselskaps landbrukskurser i november maaned, hvor han holdt foredrag om torvstrøtilvirkning og brændtorvfabrikation illustreret ved lysbilleder.

Myrkonsulenten har, siden han tiltraadte sin stilling i selskapets tjeneste, avholdt 14 foredrag om myr dyrkning i forskjellige dele av landet.

3) Deltagelse i utstillinger.

Selskapet har deltatt i det 12te almindelige norske landbruksmøtes høstutstilling i Kristiania 25—30te september 1907.

Ved denne anledning søkte selskapet at samle landets torvindustri til en felles optræden under selskapets ledelse. Det lykkedes at faa 49 forskjellige utstillere med tilsammen 114 katalognummere. Utstillingen blev arrangeret og monteret av selskapets sekretær, der av landbruksmøtets styre var opnævnt som underavdelingsbestyrer ved utstillingen. Torvbruksutstillingen optok en plads av 330 m.² gulv-, bord- og vægflade inde i hus og 520 m.² ude i det fri. Utstillingen søkte at anskueliggjøre torvindustriens utvikling og nuværende stilling i vort land. Brændtorv var utstillet fra 11 firmaer, hvoriblandt de fleste større brændtorvfabriker i forskjellige dele av landet. Ved forrige landbruksmøte i Kristiania i aaret 1892 var der kun 1 utstiller av torvstrø. Denne gang var der fremmødt 27 utstillere av denne vare med tilsammen 50 katalognummere. Herav var de fleste torvstrøfabriker, som sælger torvstrø. 4 av disse fabriker er anlagt i det forløpne aar. Brændtorvmaskiner var utstillet fra 2 firmaer og torvstrømaskineri, redskaper og transportmateriel fra 8 firmaer med tilsammen 22 katalognummere. Av disse var i det hele 13 torvstrørivere, hvorav flere forevistes i virksomhet. Torvovne var utstillet fra 1 firma. Desuten var det lykket at faa utlaant fra ut-

landet flere instruktive modeller, plancher og tegninger av torvfabriker, torvmaskiner, torvgasanlæg m. m. Av ganske stor interesse var et kart, utarbeidet av amtsagronom *Iversen*, visende de smaa torvstrølags utvikling i Smaalenenes amt.

I torvbruksavdelingen blev der utdelt i det hele 23 sølvmedaljer, 7 broncemedaljer og 6 hederlig omtale.

Det Norske Myrselskap foreviste utenfor konkurrence en kollektiv samling omfattende talrike fotografier fra torvdrift rundt om i vort land, prøver fra ind- og utland av de forskjelligste produkter, som kan fremstilles av torv, samt en avdeling, visende forskjellige gjødslingsforsøk paa myr. For sin deltagelse i utstillingen har landbruksmøtets styre tilstillet Det Norske Myrselskap *Landbruksmøtets store sølvmedalje med diplom*. En lignende utmerkelse blev tildelt myrselskapets sekretær for værdifuld bistand.

Desuten har selskapet ved sit tidsskrift deltat i den internationale utstilling av fagblade i Kjøbenhavn i løpet av sommeren, samt i dennes avdeling for landbrukstidsskrifter m. m., forevist under den nordiske landbrukskongres i Kristiania.

Selskapets undersøkende virksomhet.

TIL OPNAAELSE av et av selskapets formaal: »at faa vore myrstrækninger undersøkt« er der i det forløpne aar av sekretæren foretat myrundersøkelser i Smaalenenes, Akershus, Jarlsberg og Larviks, Bratsbergs, Kristians og Hedemarkens amter.

Paa grund av sekretærens befatning med utstillingen maatte de paatænkte reiser til Vestlandet og andetsteds, som allerede nævnt, utsettes til næste aar.

Fortegnelse over de i de senere aar undersøkte *brændtorvmyrer* med opplysninger om samme vil med det første bli indtat i »Meddelelserne«.

En fortegnelse over de i aaret 1906 undersøkte *torvstrømyrer* er indtat i »Meddelelse« nr. 2, side 70—73, hvortil henvises. Den omfatter 50 mere og mindre brukbare torvstrømyrer i forskjellige dele av landet.

Myrkonulenten har paa sine reiser foretat undersøkelser av *dykningsmyrer*, hvorom henvises i hans beretning.

Selskapets virksomhet til torvindstriens fremme.

AT VIRKE for tilgodegjørelsen av vore myrstrækninger *ved »utnyttelse i industriel og teknisk henseende«* er et av selskapets hovedformaal.

Likefra selskapet blev stiftet har en stor del av arbeidet været konsentreret paa at fremme dette formaal. Ved siden av myrundersøkelsene og agitation for at faa torvfabriker anlagt, bestaar virksomheten væsentlig i at gi veiledning ved planleggelse av torvindstrielle foretagender, søke at faa indført forbedringer i drift, maskineri og

øvrige hjelpemidler, samt forøvrigt lette torvindustriens kaar og fortsatte utvikling.

En ny større *brændtorvfabrik* er nu besluttet anlagt ved Aspedammen st. i Smaalenene paa en myr, tidligere undersøkt av selskapets sekretær. Flere ældre brændtorvfabriker har anskaffet nyt og mere tidsmessig maskineri. Forøvrigt er der nu under utarbeidelse planer for anlæg av en hel del nye større og mindre brændtorvfabriker i forskjellige dele av landet. De nu stadig stigende stenkuls- og vedpriser vil vistnok bidra sit til, at flere nye brændtorvanlæg vil komme istand i den nærmeste fremtid.

Ved selskapets foranstaltning blev der ogsaa i vinter forsøkt at brænde godt bearbejdet maskintorv som husholdningsbrændsel i Kristiania. Efterspørselen efter saadan brændtorv blev saa stor, at der ikke paa langt nær kunde skaffes nok fra de faa leverancedygtige brændtorvfabriker, som forefindes. Ogsaa i Trondhjem og flere andre byer er man meget interesseret i at kunne faa kjøpt godt bearbejdet maskintorv.

Til vore mange smaa brændtorvmyrer trænges en liten maskine for derved at kunne utnytte brændtorvmyrerne bedre og erholde et fastere og bedre produkt end ved almindelig torvstikning. Selskapet agter derfor at opføre paa budgettet for 1908 et beløp at anvendes som præmie for konstruktion av en praktisk brukbar brændtorvmaskine for smaabruk.

Av nye *torvstrøfabriker* er dels anlagt dels under bygning 8 større og mindre, hvorav en er beregnet paa en aarlig produktion av op til 40 000 baller. Flere andre større og mindre torvstrøfabriker er planlagt. Desuten er der kommet istand mange nye smaa torvstrølag rundt om i landet.

Alle arbeider vedrørende torvstrøtilvirkningen ute paa selve myren foregaar som bekjendt utelukkende ved haandkraft, og ifald maskiner eller andre apparater her kunne erstatte en del av haandarbeidet, vil produktet kunne fremstilles billigere.

Forrige sommer var meget ugunstig for strøtorvens tørkning, saaat hvis man med mere fuldkomne og enkle hesjer eller andre hjelpemidler kan bli mere uavhengig av veir og vind og sikre strøtorvens tørkning, uten for store omkostninger, vil meget være vundet.

Av disse grunde agter selskapet at opføre paa budgettet for 1908 et beløp at anvendes som præmie for brukbare maskinelle anordninger, apparater eller hjelpemidler til strøtorvens optagning og tørkning.

For om muligt at søke utvidet markedet for selve torvmulden, der ellers væsentlig anvendes til renovationsøiemed, har selskapet søkt opplysninger fra utlandet angaaende utsigterne for eksport, og er beretning herom indtat i »Meddelelse« nr. 3, side 136—138, hvortil henvises.

Selskapet har i det forløpne aar utdelt reisebidrag à kr. 200,00 til 2 elever, der saa har gjennomgaat den svenske stats torvskole og utdannet sig som arbeidsformænd. Den ene av disse har faat ansæt-

lelse som leder av en større torvstrøfabrik, og den anden søker at faa istand en ny brændtorvfabrik. Omendskjønt man har erfaring for, at de norske elever, der har gjennomgaat den svenske stats torvskole, i høi grad har bidrag til at fremme vort lands torvindustri, mener man dog, at de, som for at erholde en mere fuldkommen torvteknisk utdannelse, agter at frekventere denne skole, for fremtiden selv bør kunne bekoste utgifterne til reise og ophold.

Hvad vi særlig har bruk for, er dygtige arbeidsformænd og arbeidere til vore mange smaa anlæg. De fornødne kundskaper hertil kan erholdes baade billigere og for et langt større antal ved, at der avholdes kurser i torvindustri her i landet, om muligt i forskjellige landsdele.

Det første kursus av denne slags blev avholdt paa Rustadmyren i Vinger, Hedemarkens amt, fra 29. juli til 3. august 1907. Der var vor fremmødt 10 aktive deltagere fra forskjellige dele av landet — Sætersdalen, Telemarken, Valdres, Gudbrandsdalen, Solør, Romerike og Lofoten. Desuten var anmeldt flere andre, der av forskjellige grunde ikke fik anledning til at møte. Kurset lededes av selskapets sekretær med assistance av torvingeniørerne *E. Lund* og *A. Ordning*. Deltagerne fik anledning til at foreta praktiske øvelser i saavel maskintorvfabrikation som torvstrøtilvirkning, og gjennomgik alle de forskjellige arbeider fra først tilsidst. Desuten avholdtes foredrag om torvindustri med fremvisning av lysbilleder. Deltagerne arbeidede med megen interesse og fik paa den forholdsvis korte tid et praktisk kjendskap til, hvordan torvdrift foregaar rationelt og økonomisk. De fleste skal nu hver i sin hjembygd sætte igang mindre torvanlæg. Til deltagerne utdelte selskapet bidrag til reise og ophold til et samlet beløp av kr. 300,00. Selskapet vil i 1908 la avholde lignende kurser.

I en skrivelse til landbruksdepartementet har selskapet gjort opmærksom paa, at mens jernbanefragtsatserne for brændtorv nu er nedsat av statsbanerne, er dette ikke tilfældet for samtrafik med de private jernbaner. Brændtorv, der saaledes fragtes ind til Kristiania ad hovedbanen, beregnes efter de gamle takster. Likeledes har selskapet gjort opmærksom paa ønskeligheten av, at kunne erholde billige offentlige laan til torvmyrernes industrielle utnyttelse. Desuten er der gjort opmærksom paa, at hvis brændtorv med fordel skal kunne anvendes paa jernbanestationer eller til opvarmning av andre offentlige bygninger, bør der i størst mulig utstrækning anskaffes specielle torvovne.

Sekretæren har tidlig i sommer foretat en kort reise til Danmark og Sverige, for dels som indbuden at overvære Det Danske Moseselskaps aarsmøte og desuten for at studere nyere torvgaselektricitetsværker og de mest tidsmessige torvstrøfabriker, saavel som nyt paa torvindustriens omraade idetheletat. Beretninger om de vundne resultater vil efterhaanden bli indtat i »Meddelelserne«.

Selskapets virksomhet til myrdyrkingens fremme.

BLANDT SELSKAPETS VÆSENTLIGSTE FORMAAL er i henhold til lovenes § 2 »at virke for tilgodegjørelsen av vore myrer» — — »ved opdyrkning« og »at faa prøvestationer anlagt«.

Arbeidet til opnaaelse herav er nu iværksat, idet selskapet fra 1. april 1907 har ansat landbrukskandidat *O. Glørum* som konsulent i myr dyrkning, og henvises til instruksen for myrkonsulenten, indtat i »Meddelelse« nr. 4, side 165—166.

Fra Nordre Trondhjems Amts Landhusholdningsselskap og amtets landbruksskole paa Mære modtok selskapet sommeren 1907 anmodning om at anlegge en fast *forsøksstation for myr dyrkning* paa Mæresmyren i Sparbu. Landhusholdningsselskapet har i sakens anledning bevilget indtil videre kr. 400,00 aarlig til en saadan forsøksstation paa betingelse av, at Det Norske Myrselskap overtar stationens oprettelse og drift. Selskapets styre har besluttet at modta dette tilbud. Driftsomkostningerne er beregnet til kr. 1000,00 aarlig, saaat selskapets tilskud blir kr. 600,00 aarlig. Myrkonsulenten tar bopæl ved stationen og bestyrer samme, men vil desuten komme til at reise omkring andesteds i landet forat undersøke myrstrækninger, der tænkes opdyrket, gi veiledning i myr dyrkning og drive forsøksvirksomhet. Arbeidet med forsøksstationens oprettelse er allerede paaabegyndt.

Der er desuten anlagt et større *forsøksfelt* ved Stavanger amts landbruksskole paa Nærstrand i Ryfylke og 7 nye smaa forsøksfelter rundt om i landet. I aaret 1908 er det meningen at forøke antallet av sidstnevnte, i hvilken anledning indbydelse er utsendt til at delta i saadanne gjødslingsforsøk.

Bortset fra undersøkelser av flere av vort lands større myrstrækninger, har myrkonsulenten paa sine reiser hidtil undersøkt og git veiledning i avgrøftning og dyrkning m. v. av ca. 760 maal myr, der utnyttes ved privat foretagsomhet i Akershus, Bratsberg, Nedenes, Hedemarkens og Romsdals amter. Forøvrig henvises til beretningen om myrkonsulentens virksomhet.

I det forløpne aar har Trøndelagens Myrselskap ved landbrukskemiker *dr. E. Solberg* foretat endel gjødslingsforsøk paa myr i det nordenfjeldske for Det Norske Myrselskaps regning. Beretning herom vil senere bli offentliggjort. Disse forsøk vil fra nu av overtas av Det Norske Myrselskaps egen forsøksleder.

Selskapets virksomhet for opmuntring til myrenes utnyttelse.

ET av selskapets formaal, »at opmuntre til nyttiggjørelse ved præmier« blev første gang utøvet i aaret 1906, og vil bli fortsat saalangt selskapets midler tillater.

I 1907 er præmier og diplomer tildelt følgende:

- 1) Gaardbruker *Olai N. Storheim*, Sæbøvaagen, Søndre Bergenhus amt:
Præmie for myr dyrkning 100 kr. som opmuntring til fortsat arbeide.
- 2) Gaardbruker *Ove N. Bakken*, Ørlandet, Søndre Trondhjems amt:
Præmie for myr dyrkning 50 kr. som opmuntring til fortsat

- arbeide og *Det Norske Myrselskaps diplom for god dyrkning av myr.*
- 3) Rydningsmand *Peder Engstrøm*, Namsskogen, Nordre Trondhjems amt:
Præmie for myr dyrkning 50 kr. som opmuntring til fortsat arbeide.
 - 4) Gaardbruker *Helmer Hansen*, Namsskogen, Nordre Trondhjems amt:
Præmie for myr dyrkning 50 kr. som opmuntring til fortsat arbeide.
 - 5) Leilænding *Bernhof Sandaamo*, Namsskogen, Nordre Trondhjems amt:
Præmie for myr dyrkning 50 kr. som opmuntring til fortsat arbeide.
 - 6) Rydningsmand *Peter Rolandsen*, Namsskogen, Nordre Trondhjems amt:
Præmie for myr dyrkning 50 kr. som opmuntring til fortsat arbeide.
 - 7) Torvingeniør *Einar Lund*, Roverud, Hedemarkens amt:
Det Norske Myrselskaps diplom for fortjeneste av brændtorv-industrien.
 - 8) Amtsagronom *Fohs. Iversen*, Fredrikstad, Smaalenenes amt:
Det Norske Myrselskaps diplom for fortjeneste av torvstrølagene i Smaalenenes amt.
 - 9) Landbrukskonsulent *O. T. Bjanes*, Kristiania:
Det Norske Myrselskaps diplom for fortjeneste av myrsakens fremme i Trøndelagen.
 - 10) *Bergens Myr dyrkningsforening*, Bergen:
Det Norske Myrselskaps diplom for fortjeneste av myr dyrkingen i Søndre Bergenhus amt.

I »Meddelelse« nr. 2 for mai maaned 1907, samt i de efterfølgende nr. 3 og 4 har Det Norske Myrselskap bekjendtgjort, at det er villig til at paata sig formidling av kjøp og salg av myrstrækninger til utnyttelse og efterhaanden offentliggjøre opgaver over disse til vejledning for eventuelle kjøpere. Der er allerede indkommet opgaver fra flere myreiere og er endel myrstrækninger bekjendtgjort tilsalgs gjennem annonce i »Meddelelserne«.

Til at overveie, hvad der kan utrettes til motarbeidelse av emigrationen, har Det Norske Myrselskap, i likhet med andre landsorganisationer, efter anmodning av Den Norske Handelsstands Fællesforening opnævnt delegerede til et møte, som senere vil bli avholdt i sakens anledning.

Det Tyske Rikes Myrselskap — *Verein zur Förderung der Moorkultur im Deutschen Reiche* — der var det første nationale myrselskap, som blev stiftet, feirer i februar 1908 sit 25 aars jubileum i Berlin, selskapets hovedsæde. I den anledning vil der utkomme et festskrift, som skal omhandle myrsakens udvikling i alle de Europæiske lande, hvori saken er aktuell. Til dette festskrift har Det Norske Myrselskaps sekretær paa anmodning skrevet en kort beretning om myrsaken i Norge og Det Norske Myrselskaps virksomhet indtil utgangen av aaret 1907.

„MEDDELELSERNE“ UTVIDES!

STADIG FREMSKRIDT OG UTVIKLING kan sættes som Det Norske Myrselskaps valgsprog. Saaledes ogsaa med de midler og organer, hvormed selskapet virker.

»Meddelelserne«, der er myrselskapets talerør, hvorigjennem medlemmerne faar meddelelser om, hvad som foregaar paa myrsakens omraade, utkom det første virksomhetsaar med kun 1 hefte paa 8 sider. Det andet aar utgaves 3 hefter, og senere har der kommet 4 hefter hvert aar.

Fra nu av vil der utkomme *6 hefter aarlig*, saavidt mulig et hefte hveranden maaned.

Naar Det Norske Myrselskaps styre og repræsentantskap har fundet at burde gaa til denne utvidelse, da er det i forvisningen om, at medlemmerne vil sætte pris paa at faa tidsskriftet tilsendt oftere end hidtil og i fortrøstning til, at medlemmerne vil være behjælpelige med at skaffe selskapet endnu *flere medlemmer* og abonnenter paa tidsskriftet.

For 2 kr. aarlig eller 30 kr. engang for alle faar man alt-saa aarlig 6 hefter av »Meddelelserne« gratis tilsendt!

BERETNING

FRA MYRKONSULENT O. GLÆRUM OM HANS
VIRKSOMHET FRA 12TE APRIL TIL 31TE
DECEMBER 1907.

HERMED har jeg den ære at avgive beretning om min virksomhet i 1907.

Jeg tiltraadte i myrselskapets tjeneste den 12te april. Paa grund av at vaaren var saa langt fremskreden kunde indbydelse til tingning

av spredte forsøksfelter ikke utsendes, og som følge derav blev der i vaar kun anlagt 7 nye forsøksfelter.

Beretning om disse vil senere komme i Myrselskapets tidsskrift.

Jeg begyndte reiserne den 4de mai og har besøgt 36 private rekvirenter samt befaret Selsmyrerne, hvor der i høst er anlagt et nyt forsøksfelt og Haaland-, Haagenstad- og Tveitemyrene i Lunner.

Bortsett fra Selsmyrerne, Løbergmyren i Gjerpen, Haaland-, Haagenstad- og Tveitemyrene samt Mæresmyren har jeg i sommer for private undersøgt og git veiledning i avgrøftning og dyrkning m. v. av ca. 760 maal myr i Akershus, Bratsberg, Nedenes, Hedemarkens og Romsdals amter.

Jeg har holdt 14 foredrag og besøkt 10 landbruksforeninger samt avsendt 98 skrivelser. De fleste angaaende forespørsler fra gaardbrukere om opdykningsmetoder, kulturplanter og gjødsling for myr.

Angaaende *forsøksstationen paa Mæresmyren* findes en beskrivelse i »Meddelelser« nr. 3, og den skal derfor ikke berøres her. Det skal kun bemerkes, at der nu er avgrøftet ca. 6,7 maal raa myr og oppbrutt ca. 6 maal. Der er tat 517 m. lukket grøft og 180 m. aapen, tilsammen 697 m. grøft.

Det overveiende antal grøfter er gjenlagt med rør. Der er brukt dels 2" rør til sugegrøfterne og 3" rør til samlegrøft.

Til at beskytte grøfterne mot gjenslamning, da bunden paa dette stykke bestaar av fin sand, er anvendt hvitmosedække rundt rørene.

En grøft er lagt med trævirke; thi her var bunden saa bløt at grøften maatte lægges efterhvert, som den tokes.

Der lagdes en stang i bunden og korte krystrær over denne og oppe i krysset tre til fire stænger. Over disse lagdes saa et dække av granbar og ener, og grøftedylden kastedes paa efterat græstorverne var lagt ned paa baret med græsroten mot dette.

Alle grøfter har samme dybde; men avstanden mellem dem er forskjellig, idet feltet skal tjene som avgrøftningsforsøg.

Der er brukt avstande paa 8 m., 10 m., 14 m., 16 m. og 18 m. mellem grøfterne.

Sugegrøfternes fald er fra 0,30 m. til 0,35 m. paa 100 m.

Ivinter vil de nødvendige kasser for grundvandsmaaling paa disse teige bli forarbeidet, saa man til enhver tid i sommerens løp kan iakttta grundvandsspeilets stilling og form paa de forskjellige teige og sammenligne dette med saavel avling som nedbørforholde.

Feltet vil tillike tjene som forsøksfelt for akker- og engkulturer, gjødslings- og bearbeidningsmaater.

Efter anmodning fra en interesset forretningsmand og eier av store kalkstensforekomster vil der til vaaren bli anlagt forsøk med finmalet raa kalksten som jordforbedringsmiddel paa myr, da vedkommende har tilbudt at skaffe det fornødne kalkstensmel.

Paa grund av den usædvanlige regnfulde sommer og paa grund av at avgrøftningen ikke begyndte før sent paa høsten den 5te oktober

var myren meget bløt og arbeidet besværligt, og naar grøfterne skulde skjæres litt i den fine sandbund vilde denne ustanselig sige igjen.

Vi ordnet derfor arbeidet paa den maate, at samtlige grøfter først toges til $\frac{3}{4}$ dybde eller ca. 75 cm. og saa blev der begyndt paa den første grøft igjen, som nu blev tatt til fuld dybde. Grøfterne stod nu ved anden gangs utdypning udmerket helt til bunden, da vandtrykket i myren ved den første delvise avgrøftning var hævet.

Jeg vil meget anbefale denne enkle fremgangsmaate ved arbeidets utførelse, hvor det gjælder arealer, som støter op til store udyrkede myrstrækninger, der næsten altid vil bevirke at vandtrykket i myren er stort, imod at man tar grøfterne til fuld dybde med en gang, som det i almindelighet sker.

Trods myrens vandsprængte tilstand ved avgrøftningens begyndelse kunde den efter ca. 3 ugers forløp pløies.

Der blev pløiet til otte tommers dyp med tre heste for plojen. Skjønt hestene var uten truger, saa bar myren hestene like godt paa de bredeste teige som paa de smalere, uagtet man skulde vente, at de bredeste teige saa kort tid efter avgrøftningen var for bløte for hestene.

Dette synes at vise, at hvor myren er tilstrækkelig fast forøvrig for hesten, synker grundvandet saa dybt selv paa 18 m. brede teige at myrens bæreevne blir den samme som paa de 8 m. brede teige.

Forholdet har ikke saa liten betydning og vil senere kunne iagttages igjennem aarene med muligens endnu større avstand mellem grøfterne.

De mest skogbevokste dele av stykket blev spadevendt.

Paa det allerede opdyrkede myrfelt er der i høst anlagt to overgjødslingsfelter for eng.

Felterne er anlagt med det maal for øie at sammenligne høst- og vaargjødsling samt smaa mængder gjødsel brugt aarlig henholdsvis høst og vaar og tilsvarende større mængder brugt med flere aars mellemrum, likesom nu i almindelighet sker omkring i bygderne.

Til vaaren vil der bli anlagt paa nævnte stykke to større forsøksfelter for at prøve, hvilke gjødslings- og overflatebearbeidningsmaater, som er heldigst for at holde meget langvarige myrenge oppe i vækstkraft, ligesaa vil der blive anlagt et større gjødslingsfelt med mindre sorang mellem de forskjellige gjødselmængder, end det som kan brukes paa de spredte felter, fordi at disses forsøksruter blir alt for mange, skal der ikke være stor forskjell paa de prøvede gjødselmængder.

En mindre del av det opdyrkede myrfelt er høstpløiet og skal til vaaren tjene som forsøksfelt for forskjellige kulturplanter.

Ved velvillig imøtekommenhed av hr. landbruksskolebestyrer *Torkildsen* vil der fra vaaren bli anlagt et større forsøksfelt ved *Stavanger amts landbruksskole* paa Nærstrand i Ryfylke. Feltet blev i høst undersøkt og er velskikket som forsøksfelt. Ogsaa her vil avgrøftningsforsøk og forsøk over forskjellige opdyrkningsmetoder indgaa som led i forsøkene.

Der er fra flere kommet andragende om gjødslingsforsøk til saavel eng- som akervekster og flere indløper sandsynligvis efter at indbydelse til deltagelse i saadanne forsøk nu er utsendt. Likesaa er der indkommet andragende om forsøk med forskjellige kulturplanter paa myr, og det vilde være at ønske, om myrselskapet kunde avse midler saa andragenderne kunde efterkommes; thi denne sidste art forsøk blir noget kostbarere, da i det mindste frøvarerne maa skaffes av myrselskapet.

Det er min tro og ogsaa min erfaring, om man efter saa kort virketid tør nævne den, at planmæssige forsøk paa myrskulturens omraade er en nødvendighet skal ikke arbeidet paa dette omraade bli mere eller mindre usikkert og famlende.

Paa mine reiser i sommer har jeg set mange vellykkede myr- dyrkninger, men ogsaa mange slette. Vore landbruksfunktionærer og særlig amsagronomerne har paa dette felt, som paa saa mange andre felter, gjort et godt arbeide; men de kan desværre ikke række alle, det viser bedst de mange mere eller mindre uriktig utførte og feildrevne myr dyrkninger, man finder paa steder, hvor saadanne er igangsatte uten faglig veiledning.

Det er mig en glæde at bemerke, at alle de landbruksfunktionærer, jeg har hat den fornøielse at træffe, har været enige i opprettelsen av en forsøksstation for myrkultur, idet der har været anført, at vi paa dette felt savnede tilstrækkelige indenlandske forsøk og i altfor mange tilfælder er nødsaget til at ty til udenlandske forsøksberetninger efter opplysninger og raad. Det maa dog ikke glemmes, at der foreligger mange erfaringer paa myr dyrkningens omraade her i landet, det har været og er udført mange vellykkede myr dyrkninger; men trods dette er der mange spørsmål, som kun kan løses ved planmæssige forsøk, og disses hensigt er at indskrænke antallet av feilslagne opdyrkninger og hjelpe de vellykkede endnu længere frem.

Jeg kan anføre, at jeg i det hele har reist i 103 dage, og at der for nærværende foreligger 26 rekvisitioner om veiledning i myr dyrkning.

DET NORSKE MYRSELSKAPS DRIFTSPLAN FOR AARET 1908.

MEDDELELSERNE vil utkomme med 6 tvangsfrie hefter, saavidt mulig i hefte hver anden maaned.

Sekretæren er i vintermaanederne optat med kontorarbeide, utgivelse av selskapets tidsskrift og avholdelse av foredrag paa forskjellige steder.

Saa tidlig paa vaaren, som veirforholdene tillater, vil han paa-begynde aarets myrundersøkelser, særlig for de mange brændtorvanlæg, som nu planlægges.

I sommermaanederne vil sekretæren foreta myrundersøkelser paa Sørlandet og Vestlandet. Han vil ogsaa holde foredrag om torv-industrien paa 4de norske landsmøte for teknik i Bergen.

I løpet av juli maaned vil der bli avholdt kursus i torvstrøtil-virkning og brændtorvfabrikation paa Rustadmyren i Vinger.

I august—september foretas myrundersøkelser i forskjellige dele av landet.

I oktober—november vil sekretæren som foredragsholder delta i mulige landbrukskurser i Nordland.

December maaned er han optat med kontorarbeide, aarsregnskap m. m.

Forsaavidt nye maskiner, redskaper eller andre hjelpemidler til torvindustriens fremme blir anmeldt til konkurrenceprøve, vil der bli nedsat en bedømmelseskomite og foretat de prøver, sem maatte være ønskelige.

Selskapet vil bekjendtgjøre, at det paatar sig at være mellemed mellem sælgere og kjøpere av brændtorv og torvstrø saaledes, at man til enhver tid ved henvendelse til selskapet kan erholde opplysninger om, hvor disse varer kan kjøpes og sælges.

Selskapet vil ta under overveielse, hvad der kan utrettes for at erholde gode ovne og ildsteder for torvfyring og muligens opstille en præmie for nye konstruksjoner og forbedringer.

Myrkonsulenten vil i vintermaanederne bearbeide forsøksresultaterne fra de spredte forsøksfelter, utarbeide dyrkningsplaner, omkostningsoverslag og karter over de i sommerens løp undersøkte og oppmaalte myrstrækninger samt avholde foredrag om myr dyrkning i landbruksforeninger, paa landbrukskurser, og hvor der ellers maatte være anledning.

I marts—april utarbeides planer for de nye forsøk og ekspederes forsøksvarer og karter til de spredte forsøksfelter.

I mai arbeides med anlæg av forsøk paa Mære forsøksstation.

I juni og juli foretas reiser til rekvirenter, der ønsker veiledning i myr dyrkning.

I august og september arbeides med høstning og andre forsøksarbeider paa forsøksstationen, foruten reiser til rekvirenter rundt om i landet.

I oktober foretas reiser til rekvirenter, der ønsker myrundersøkelser og veiledning i myr dyrkning.

I november og december bearbeides forsøksresultaterne, utarbeides nye forsøksplaner og avholdes foredrag m. m.

Reiseplaner med nærmere opplysninger og angivelse av de steder, der i aarets løp agtes besøkt av sekretæren og myrkonsulenten, vil senere bli offentliggjort.

I december vil selskapets styre utdele præmier og diplomer for god behandling av myr.

Det forbeholdes at foreta saadanne forandringer i denne plan, som tid og omstændigheter kan medføre.

DET NORSKE MYRSELSKAPS VIRKSOMHET

UTDRAG AV FOREDRAG PAA DET NORSKE MYRSELSKAPS AARSMØTE
AV TORVINGENIØR J. G. THAULOW.

MYRENS beskaffenhet er høist forskjellig, beroende paa av hvilke planter den er dannet, hvor dyp den er og de stedlige forhold forøvrig.

Av beskaffenheten avhænger igjen hvorledes den skal kunne utnyttes.

Mange myrstrækninger er kun ret og slet vandsyk mark, en fot dyp eller saa omtrent til den faste grund. Det meste av den slags egner sig fortrinlig til *skogkultur* og som bekjendt avgrøfter Det Norske Skogselskap aarlig store arealer herav.

Andre myrstrækninger egner sig bedst for opdyrkning, og hertil kan muldens regnes de allerfleste.

Myrdyrkning er som oftest et taknemmeligt og lønsomt arbeide, der snart gir renter paa de deri nedlagte penger og arbeide. Afdøde landbruksdirektør *Smitt* sa engang: »Myrdyrkning er den billigste maate at utvide vort lands dyrkede areal«.

Imidlertid er myrerne som nævnt høist forskjelligartede og forholdene er saa ulike i vort vidtstrakte land. I andre lande har man i aarrækker arbeidet med videnskabelige forsøk og undersøkelser for at bringe paa det rene, hvordan myren bedst og fordelagtigst skal kunne opdyrkes og fortsætter fremdeles hermed. Vi kan imidlertid ikke uten videre tillempe utlandets erfaringer hos os, men maa selv foreta forsøk og undersøkelser paa videnskabeligt grundlag.

Det er en del av Det Norske Myrselskaps virksomhet at besørge dette. Selskapet har i sin tjeneste en specialist paa dette omraade og omtrent halveis mellem Lindesnes og Nordkap, eller rettere sagt litt lenger syd, nemlig paa Mæresmyren i Sparbu, Nordre Trondhjems amt, har Det Norske Myrselskap under anlæg en *forsøksstation for myrdyrkning*. Det kan i denne forbindelse nævnes, at vore største og fleste myrstrækninger ligger nordenfor Dovrefjeld. Desuten er der anlagt flere forsøksfelter paa Vestlandet, Sørlandet, Østlandet og i Nordland, end flere av den slags vil komme istand iaar.

Andre myrstrækninger egner sig i henhold til deres beskaffenhet væsentlig kun for tilvirkning av *torvstrø*, som er et uundværligt materiale av stor nationaløkonomisk betydning i landbrukets husholdning. Saadanne myrer forefindes i stort antal enkelte steds i landet, mens det andetsteds er vanskelig for ikke at si umulig at opdrive brukbare torvstrømyrer.

Det er en del av Det Norske Myrselskaps virksomhet at fremhjelpe torvstrøindustrien med raad og daad, ved at undersøke hvorvidt en myr egner sig herfor, utarbeide planer for anlæggene og søke at forbedre arbeidsmetoder, maskineri, hjelpemidler, avsætningsforholde m. m.

Det kan nævnes, at der nu er over 200 torvstrøanlæg her i landet. De fleste av disse er dog ganske smaa og selskapet har som oftest ingen direkte befattning med disses planleggelse og anlæg, det besørger i de fleste tilfælde av landbruksfunktionærerne, særlig amtsagronomerne. Men selskapet har i sit tidsskrift søgt at sprede kundskap om hvad der er utrettet i enkelte distrikter, dette har da bevirket at man i andre distrikter har faat interesse for at faa istand lignende torvstrøanlæg. Da de allerfleste er anlagt efter at Det Norske Myrselskap begyndte sin virksomhet, tør det ialfald siges, at selskapet har indirekte fortjeneste herav.

Saa er der en anden slags myr, som bedst egner sig for *brændtorvfabrikation* og herav findes der i enkelte landsdele overordentlig meget, i andre landsdele mindre, men saavidt vi nu kjender forholdene findes der store og smaa brændtorvmyrer over hele landet.

Da brændtorvspørsmålet for tiden er aktuelt grundet de høie stenkulspriser og de stedse stigende vedpriser, skal jeg korteligen omtale denne del av selskaps virksomhet. Det Norske Myrselskaps opgave paa dette felt er nemlig paa enhver mulig maate at fremme brændtorvens tilvirkning og anvendelse.

At skjære torv og anvende den som brændsel er omtrent like saa gammelt, som vor historiske tidsregning. Snorre Sturlason omtaler, at torv bruktes som brændsel allerede i Harald Haarfagres dage og den dag idag er store dele av vort land kun henvist til at brænde torv, det gjælder da særlig vor skogløse kyststrækning fra straks vestenfor Lindesnes og helt nord til den russiske grændse. Forsaavidt er det intet nyt at anvende torv som brændsel.

Det nye bestaar i at man med mekaniske og kemiske processer nu mer og mer opnaar at av torven kunne tilberede et bedre brændsel end den almindelige haandstukne torv.

Vistnok er det saa, at man endnu ikke er kommet længer i praksis, end at den eneste beprøvede økonomisk gjennomførbare metode for brændtorvtilvirkning fremdeles er beroende paa lufttørkning, men det maskineri og de arbeidsmetoder, som nu staa til raadighet gjør brændtorvfabrikationen og lufttørkningen sikrere, saa at selv i saa regnfulde somre som den forløpne, kunde man faa ialfald endel tør torv.

Maskintorv kan nu tilvirkes for en saa lav pris, at den ialfald i nogenlunde rimelig avstand fra produktionsstedet under ellers gunstige forhold er konkurrencedygtig med andre brændmaterialer.

Godt bearbejdet torv med lav askegehalt, anvendt i dertil skikkede ildsteder, kan mangesteds i vort land erstatte stenkul, koks og ved. Forudsætningerne for, at vort land, som aarlig kjøper for 20—30 mill. kr. i stenkul, koks og cinders, skal kunne bli mere uavhengig av utlandet, er at god og billig brændtorv kan arholdes kjøbt, d. v. s. at der anlægges flere brændtorvfabriker paa dertil skikkede myrstrækninger, samt at man indretter sine ildsteder for økonomisk torvfyring.

At omforandre vore industriens og vore husholdningers i almindelighet for stenkul og koks indrettede ildsteder, saaledes at disse med størst mulig fordel vil kunne egne sig for torvfyring med den slags torv som nu fremstilles, er ofte umulig, eller forenet med store omkostninger. Men ved nybygninger bør man ha opmerksomheten henvendt paa at indrette sine ildsteder saaledes, at disse let kan anvendes for saavel stenkul som torv, selv om man ikke med engang bygger ildstederne udelukkende for torvfyring.

Med de nu i husholdningerne almindeligst anvendte ovne, jeg sigter da nærmest til cylinderovnen, kan ogsaa opnaas ganske gode resultater med torvfyring uagtet disse jo specielt er konstrueret for koks-fyring. Forudsætningerne er stor fyrkasse, god træk og regulerbar lufttilførsel, samt at man forstaar at passe ovnen, hvilket bedst læres ved erfaring.

Det indvendes og med rette, at torvens brændværdi er betydelig lavere end for stenkul og koks, og dette gjør selvfølgelig, at torven maa sælges for en forholdsvis lavere pris. Men man bør ikke helt lægge brændværdien til grund for beregningerne i saa henseende, thi den procent av hele den ved et brændsels forbrænding udviklede varme, som virkelig nyttiggjøres for opvarmingsøiemed er ofte forsvindende liten og stiller sig høist forskjellig ved de ulike ildstedsanordninger og de forskjellige slags brændsel. Nogle procent høiere nytteeffekt ved forbrænding av torv med den lavere brændværdi vil kunue gjøre denne mere konkurransedygtig overfor stenkullen med dens høie brændværdi. Torven har her den fordel, at den kan brændes paa en saadan maate, at nytteeffekten blir forholdsvis høi.

En ulempe ved torven, som man ofte faar høre, er at dens forbrændingsgaser har en ubehagelig lugt. Men jo bedre torven er arbeidet, jo fastere, haardere og tørrere den er, desto bedre blir forbrændingen. Der blir mindre uforbrændte produkter og derav følger mindre sandsynlighet for torvluft. Med nogenlunde gode ildsteder, som passes ordentlig og med god og tør torv, vil man som regel ikke merke torvluft inde i værelserne, men ute i det fri vil den jo under visse veirforholde kunne spores.

En anden ulempe, som vi ogsaa hører omtalt, er asken, men hertil kan svares, at man ikke bør bruke torv som husholdningsbrændsel, naar askegehalten overstiger 3⁰/₁₀. Ovnsdørene bør være tætslut-

tende og man bør lægge noget over askeskuffen, naar den tages ut for at tømmes.

Nok en ulempe er, at den torv, som falbydes tilsalgs, kan være av forskjellig kvalitet, beroende paa, at den kan være mindre godt tilberedt og ikke tilstrækkelig tør.

Uagtet altsaa godt maskinbearbeidet, lufttørket brændtorv anvendt i dertil lempelige ildsteder, ialtfald under visse forhold kan konkurrere med stenkul, koks og ved, og saaledes allerede kan ansees som et brukbart brændsel, saa er dog dette brændsel jo endnu ikke helt fuldkomment.

Man har allerede længe bestræbt sig for at bearbeide torven saaledes, at volumvekten end yderligere kan forøkes, at brændværdien kan bli høiere, samt at kunne fremstille den i en saadan form og paa en saadan maate at dens brændværdi kan utnyttes bedre.

Der arbeides for tiden intenst hele verden rundt med at løse torvproblemet, men det vil føre for vidt her at opregne de mange projekter.

Hvis man vil gjøre en sammenligning mellem brændmaterialerne stenkul og ved paa den ene side og brændtorv paa den anden side, da vil man finde:

Stenkulspriserne stiger og falder, følger konjunkturernes, men tendensen er stigende, saa at naar de falder blir de ikke saa lave som de var tidligere, det kan man se av statistiken.

Vedprisen stiger og vil neppe falde. Skogens produkter bør ikke ha den bestemmelse at tjene til brændsel, dertil kan træmaterialerne utnyttes meget bedre paa andre maater, ikke mindst i industrien. Vor træforædlingsindustri, der jo nu er ganske omfattende, særlig papirfabrikationen, maa for at kunne bestaa i konkurransen utnytte sit raamateriale til det yderste. Derfor kjøper nu cellulosefabrikerne alle de vedpinder, som kan fløtes frem, og kan betale mere herfor end vedprisen. Det er en av de væsentligste grunde til at vedpriserne stiger.

I en skogbygd her i landet er vedprisen blit saa høi, at man er bange for at det ikke længer blir regningsvarende at drive bygdens meieri, hvor man hittil har brændt ved. Derfor har man henvendt sig til Det Norske Myrselskap om raad og veiledning for om muligt at kunne faa istand en brændtorvfabrik.

Brændtorvpriserne falder og vil vedbli at falde, fordi der stadig konstrueres nyt og forbedret maskineri til brændtorvens bearbeidelse, hvorved brændtorven blir billigere at fremstille, blir tyngre, fastere og haardere, derved billigere at transportere, vil forhaabentlig snart kunne fremstilles med en høiere brændværdi, likesom man vil kunne faa bedre ildsteder og derved nyttiggjøre torven bedre.

Kort sagt, brændtorven er paa god vei til at bli fuldt konkurransedygtig med de andre brændmaterialer.

LERUDMYREN

FOREDRAG PAA DET NORSKE MYRSELSKAPS AARSMØTE
AV INGENIØR A. BERGAN

LERUDMYREN er beliggende i V. Toten, ca. 3 km. fra Raufos og Breiskallen stationer paa Gjøvikbanen. Hele myrens areal er 515 maal og ligger i en høide over havet av 430 meter. — Det der nu kaldes Lerudmyren tilhørte i sin tid gaarden Lerud, men blev i 1851 av et interessentskap væsentlig bestaaende av bønder med agronom Bjerknæs i spidsen indkjøpt i hensigt at faa den tørlagt og opdyrket, idet dampene og den raa kolde luft, der kom fra myren, var til stor gene for de omkringliggende eiendomme. Man gik straks igang med grøftning og bortrydning av skogen, myren var nemlig bevokset med tildels ganske grov furuskog og tømmeret herav blev anvendt til bygning av vaaningshus, lade m. m. Aaret efter begyndte man at flaa hakke og brænde og fik da færdig et areal paa ca. 100 maal som blev gruset og tilsaaet med rug og efter rugen græsfrø, man kan tænke sig hvilket arbeide dette var naar man hører at myren var saa bløt, at heste ikke kunde anvendes, saa den utsaaede rug maatte traakkes ned. Merkelig nok blev denne den første rug moden og en gammel kone har fortalt mig, at hun av denne rug hadde bagt udmerket brød. Næste aar tok man atter fat med grøftarbeide, flaa hakning, brænding og grusing, isaaning av rug og græsfrø, og saaledes holdt man da paa indtil ca. 250 maal var opdyrket. Hermed lot man det bero og var indtil 1880 gaardsbruk det eneste som dreves. Imidlertid hadde man faat rede paa, at endel av det uopdyrkede areal indeholdt brændtorv, hvorfor en liten brændtorvmaskine av Aadals Bruks fabrikat blev indkjøpt og brændtorvfabrikation sat igang. Brændtorv blev nu hvert aar tilvirket og torven hadde god avsætning, dels til private, men for det meste til drift av de omkring i bygden værende damptærskerverk.

Saa var det i 1901. Jeg hadde længe gaat og set paa denne eiendom og da jeg ved Vardal Træmassefabrik, hvis bestyrer jeg er og hvor der i længere tid til brændsel for vore dampkjedler fra egen fabriken tilhørende myr hadde været produceret brændtorv, hadde jeg ikke saa liten kjendskap til denne industrigren og sammen med en ven av mig, hr. fabrikeier Hennig, Gjøvik, kjøpte jeg saa Lerudmyren.

MYRDRYKNINGEN

DA eiendommen av de tidligere eiere i den sidste tid hadde været drevet meget slet og samtlige huse var i noksaa daarlig forfatning var det meget at ta fat paa, specielt var grøfterne — hvorav der ialt findes ca. 14 000 meter — igjengrodde og tilvoksede, saa alle disse maatte vi da eftersom de opdyrkede arealer bragtes i hævd rense og

sætte istand. Vi har en hovedgrøft, der gaar tvers igjennem myren i dens længderetning, og da myren har sit høieste punkt omtrent paa midten, har denne hovedgrøft avløp til begge sider. I denne hovedgrøft munder saa de andre grøfter ut og varierer disse i dybde fra 0,6—1 meter. Alle grøfter er aapne.

Der var som tidligere nævnt et opdyrket areal av ca. 250 maal, og er nu hele dette areal tilligemed yderligere ca. 50 maal av os opdyrket og bragt i hævd. Da vi, fraregnet et par kjøer som vor bestyrer, der bor paa eindommen, holder, ikke har fjøs, men kun holder heste, har vi for det væsentlige til gjødsel maattet anvende den kunstige. Al husdyrgjødsel som vi faar brukes selvfølgelig, den lægges til kompost c: gjødselen iblandes med grus. Av kunstig gjødsel har vi den hele tid anvendt 100 kg. thomasfosfat efter beregnet 14°/_o fosforsyre og 15 kg. 5-dobbelt koncentreret klorkalium. Alt pr. maal. Til overgjødning har været anvendt det halve kvantum. Det har imidlertid av de gjødslingsforsøk, som Det Norske Myrselskap har latt foreta vist sig, at kali i form av kainit gir større avling. Hvad aarsaken hertil er forstaaer jeg egentlig ikke — men for fremtiden vil kainit bli anvendt istedetfor klorkalium, idet det jo for os er om at gjøre at bringe mest mulig ut av eiendommen. Til sæd har vi for det meste anvendt rug og byg — Trysil- eller Bjørnebybyg — hvilke kornsorter har slaat særdeles vel til og har vi faat vort korn likesaa tidlig modent som andre gaardbrukere i omegnen.

Gaardsbruket har været baseret paa en 4-aarig, delvis 5-aarig omgang, saaledes: Det første aar korn, de paafølgende aar høi. Til at begynde med blev av græsfrø anvendt en blanding av timotei, alsikke og engsvingel, men denne sidste græssort har vi forlatt, da den modnes betydelig tidligere end timotei, saa naar man skulde sætte igjen til græsfrø hadde vi stadige ulemper, var timoteien moden var engsvingelen saa overmoden, at frøet faldt av under transporten. Vi har derfor rent forlatt engsvingel og anvender nu kun timotei og alsikke.

Med hensyn til de redskaper, der anvendes til myrens bearbeidning vil jeg faa lov til at si nogle ord. Til at begynde med anvendte vi Achmeharve, men syntes vi ikke ved denne at faa myren bearbeidet som den burde være. Vi fik os derfor en skaalharv — tallerkenharv — og det er en fornøielse at se hvordan dette redskap bearbeider myren. Vi sætter tallerknene eller skaalene i mest mulig skraa vinkel, laster harven passende ned, harver engang langsefter og engang tversover, og myren blir saa bearbeidet og fin som man skulde se en oppudset kjøkkenhave. Jeg vil derfor anbefale alle myrdyrkere denne harv, den er ikke billig, men den lønner sig absolut.

Mange har spurt mig hvordan jeg finder det at dyrke myr, og jeg har da svaret og vil ogsaa si det nu, at gjøres det ordentlig d. v. s. man maa kjende sin myr, vite hvad den trønger av gjødningsstoffer, saa er myrdyrking et likesaa sikkert og aarvist foretagende som det at dyrke almindelig jord, likesom avlingens størrelse er likesaa stor, ja ofte større, end paa fast mark.

BRÆNDTORVFABRIKATIONEN

SOM tidligere nævnt hadde de forrige eiere ogsaa drevet brændtorvfabrikation, men i forholdsvis liten skala. Vi kjøpte derfor helt nyt maskineri, en *Anreps torvmaskine 2 B* med elevator, transportvogne, skinner og lokomobil. Med hensyn til lokomotivet vil jeg faa lov til at bemerke, at dette kjøpte vi fra Amerika, idet de lokomobiler, som der anvendes i landbrukets tjeneste for de flestes vedkommende har en usædvanlig stor ristflate paa grund av at maiskolber o. l. lette saker meget anvendes som brændsel. Jeg vil derfor anbefale alle, der har med anlæg av brændtorv- eller torvstrøfabriker at gjøre, at huske paa hvilken fordel man har ved at ha et lokomobil med stor ristflate, idet man derved som brændsel med lethed kan anvende rødder, kvist og andet brask, der falder fra en myr. Vi brænder iallefald alt slikt avfald og med saadant som brændsel har vi aldrig hat vanskeligheter med at skaffe nok damp.

Da der maaske er flere av de tilstedeværende, der ikke har kjendskap til hvordan brændtorvfabrikationen foregaar, skal jeg i ganske korte træk omtale denne. Torvmaskinen og lokomotivet er anbragt paa en ganske solid med hjul forsynet platform, der staar paa jernbaneskinner, og er saaledes det hele maskineri transportabelt. Fra torvmaskinen fører saa en skraatliggende elevator ned i gruben — der i dybde kan variere meget, saaledes hos os fra 0 til 5 meter — og blir da myrmassen ved hjelp av denne elevator transporteret op i maskinen. Naar man har skuffet op saa meget myrmasse, at man ikke længer rækker elevatoren, blir det hele maskineri flyttet litt fremover. Et anker er nemlig fastgjort et stykke ut paa myren, herfra gaar en kjetting til en skive paa lokomotivet, der nu anvendes som en winsch og det hele flyttes frem. En saadan flytning er gjort i løpet av 5 à 10 minutter, men maa man paa forhaand ha tildelt enhver arbeider sit bestemte arbeide under flytningen. Selve torvmaskinen vil jeg sammenligne med en stor kjøtkværn hvor myrmassen ved flere sæt knive blir ophugget og bearbeidet for saa efterpaa ved hjelp av skrueformede vinger at bli presset ut av maskinen gjennom et firkantet mundstykke. Torven kommer saaledes ut av maskinen som en endeløs pølse. Utenfor mundstykket er anbragt et rullebord, hvorpaa der stadig løper træbretter ca. 1 m. lange og efter hvert som torvpølsen kommer paa træbretter blir den opdelt i de længder man ønsker den skal ha. Disse bretter med opdelte torv paa blir saa paa vogne ført ut paa tørkefeltet og her væltes da torven av bretterne og ned paa marken hvor den blir liggende indtil den er saapas tør at den kan tages i. Naar den er blit saa tør blir den krakket: den blir stablet korsvis paa hinanden, akkurat som man ser børn bygger hus av vedtrær. I slike krakker ligger den da utsat for sol og vind indtil den er blit saa tør som man kan faa den og blir saa efterpaa trillet ind i lagerhusene. Disse lagerhuse er ialfald hos os gjort saa

lette som mulig, idet underligere, stolper, aaser og sviller alle er av mindst mulige dimensioner og er til vægge anvendt tynde vrakbord eller hon med en passende avstand mellem hvert bord, saaledes at vinden faar adgang til at blæse gjennom torven og yderligere tørke den. Taket er et skraatak tækket med flis. De torvhuse vi anvender er 5 m. lange, 1,7 m. brede og av en midlere høide under taket av 2 m. Grunden til at vi gjør disse torvhuse saa lette som mulig er, at vi ønsker de skal være transportable, dette er nemlig efter min mening en fordel, idet man da kan placere dem hvor det passer og saaledes faa mindst mulig arbeide med indtrillingen. Disse lagerhuse bæres og flyttes med lethed av 4 mand. Som det vil være bekjendt brukes paa flere steder stakker istedetfor lagerhuse. Vi har ogsaa forsøgt stakker, men forladt det, idet vi fandt dem mindre heldige. Naar der nemlig om vinteren indtraf lindveir og sneen tinede, trængte der sig vand utenpaa og delvis ned igjennem stakken og torven hadde saa let for at bli iset og fryse itu. Som tørkeplads anvender vi et areal av ca. 50 maal, utelukkende myr, men hvor der er anledning til det bør selvfølgelig fast mark anvendes, idet man paa saadan faar tørket betydelig hurtigere. Alt arbeide foregaar paa akkord. For selve fabrikationen betales pr. stk. og for krakning og indtrilling pr. maal tør torv. Gjennemsnitsfortjenesten har været for mænd ca. kr. 3,00, for kvinder ca. kr. 1,50 og for børn ca. kr. 1,20 pr. dag.

Vor produktion har dreiet sig om 1000 à 1200 tons pr. aar. Den største og væsentligste forbruker av vor torv har været og er *Rodfos Patronfabrik* og har denne fabrik for torven betalt proportionalt efter de til enhver tid gjældende kulpriser. Vi har ogsaa leveret endel torv til firmaet *O. Mustad & Søn*, idet disse har fundet torven bedre skikket end stenkul til bruk for glødeovnene i sit traadtrækkeri. Man bør ogsaa huske paa, at torv besidder en fordel fremfor stenkul derved, at torven indeholder mindre svovel. Til private har vi ogsaa leveret adskilligt torv til husbrændsel og eftersom cellulose- og træmassefabrikerne begynder at anvende de mindre dimensioner og mere og mere av det træ, der tidligere solgtes som ved vil vedprisen stige — vi merker det ialfald paa vore kanter — og torven vil som følge herav bli mere og mere anvendt. Hos os har der ialfald i vinter fra private været en enorm efterspørsel efter torv, saa vi til mange har maattet si nei, da vi ikke har rukkit at levere til dem alle.

Med hensyn til en brændtorvfabriks lønsomhet vil jeg her ikke opgi — som selv selvfølgelig kunde — faktiske data, da de meddelelser jeg i saa henseende tidligere har været uforsiktig nok til at fremkomme med av vor stedlige ligningskommission har været slugt raa, men saameget vil jeg si, at ligger en brændtorvfabrik nogenlunde bekvemt til er det et udmerket rentabelt foretagende paa samme tid som man bidrar til at vort land ogsaa i den retning kan bli mere og mere selvhjulpet. Det har derfor glædet mig av de sidste »Meddelel-

ser« fra Det Norske Myrselskap at se, at flere brændtorvfabriker er under anlæg og jeg vil sterkt anbefale enhver der enten selv eier myr eller paa anden maate har anledning til det, at faa igang brændtorvfabriker, det vil ialfald i økonomisk henseende være vel anvendte penge, det tør jeg forsikre mine herrer om.

BERGENS MYRDIRKNINGS- FORENING AARSBERETNING 1907

UTDRAG AV FORENINGENS 11. AARSBERETNING

BERGENS MYRDIRKNINGSFORENING holdt sit 11te aarsmøte i Bergen den 16de november 1907.

Av 111 foreliggende andragender, omfattende et areal av 671 maal myr, der av landbruksfunktionærerne — amtsagronomerne *Berge* og *Faastad* samt amtsgartner *Onæs* — var undersøkt og planlagt til dyrkning, har foreningen tilstaaet 91 gaardbrukere det sedvanlige fjerdedels opdyrkningsbidrag.

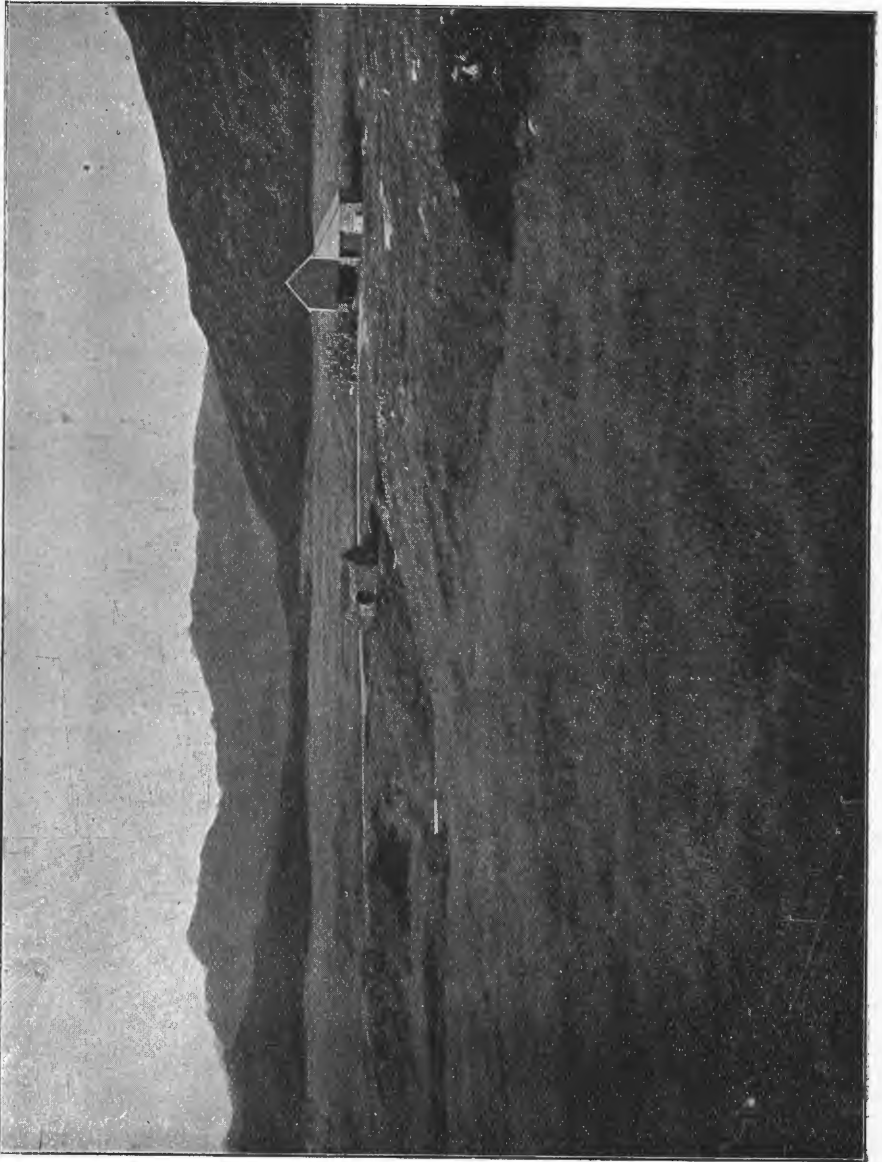
Det areal, som derved tages under dyrkning, utgjør for disse 91 felter tilsammen 557 maal. Dyrkningsomkostningerne for samme er beregnet til kr. 44 866,33, hvorav foreningen betaler $\frac{1}{4}$ eller kr. 11 219,06 som præmie, naar arbeidet utføres i overensstemmelse med de forelagte dyrkningsplaner og gjøres færdig til en fastsat tid, der i regelen dreier sig om 3 à 5 aar efter dyrkningsfeltets størrelse.

Med landbruksfunktionærernes anbefaling foreligger altsaa endnu 20 undersøkte og planlagte andragender til bevilgning, saasart foreningens midler tillater dette. Disse 20 andragender omfatter et areal av 114 maal med omkostningsoverslag kr. 9 831,40. Nogle av de gaardbrukere, hvis andragender paa grund av manglende midler endnu ikke har kunnet bevilges, har med glæde benyttet sig av adgangen til at faa tilsendt de originale dyrkningsplaner med karter og omkostningsoverslag, hvorav foreningen straks skaffer sig gjennpart, — for uten ophold at kunne sætte opdyrkningsarbeidet igang.

Ved utgangen av 1907, som altsaa er foreningens 11te arbeidsaar, er der, efter fradrag av bevilgede, men ikke anvendte og derfor inndragne beløp, av Bergens Myrdirkningsforening bevilget til ialt 392 andragender, som bidrag til opdyrkning av 2 566,1 maal myr, et beløp av kr. 50 706,51, utgjørende $\frac{1}{4}$ av de av landbruksfunktionærerne kalkulerede opdyrkningsomkostninger kr. 202 810,09.

Grøftning av myr paa Skjold i Fane.

Fra Alversund: Opdyrket myrstrækning ved Holmeknappen.

I aaret 1907 er indkommet 88 nye andragender, hvorav 57 er sendt landbruksfunktionærene til velvillig behandling paa vanlig maate. Arealet for disse og for 19 ældre andragender, der endnu venter paa landbruksfunktionærernes behandling, er efter de foreløbige opgaver anslaaet til 427 maal og dyrkningsomkostningerne til kr. 34 160, efter en paa tidligere aars kalkule baseret gjennemsnittsberegning paa kr. 80 pr. maal.

I likhet med tidligere praksis foreslog bestyrelsen $\frac{1}{4}$ av opdykningsomkostningerne bevilget som præmiebidrag efter bestyrelsens nærmere bestemmelse og saavidt midlerne tillater, hvilket forslag enstemmig vedtokes av generalforsamlingen.

Revideret regnskap for 1906 fremlagdes og gav ikke anledning til bemerkninger.

Medlemsantallet var ved utgangen av aaret 1906 305 og er nu 363.

Av bestyrelsen uttraadte efter tur: *Guttorm Lid, John Lund og O. Løvdal*, som alle gjenvalgtes.

Bestyrelsens øvrige medlemmer: *A. Christie, Edv. G. Johansen, I. Th. Landmark og Th. Lekven*.

Varamænd: *Jacob Irgens og Johan Lothe*.

Revisorer: *Olaf Lie og Rasmus Meyer*.

Av aarsberetningen fremgaar forøvrig, at foreningen gjennom dagspressen har søkt at skaffe dyrkningsjord til landsmænd, som ønsker at komme hjem fra Amerika.

DET TYSKE RIKES MYRSELSKAPS 25 AARS JUBILÆUM

VEREIN ZUR FÖRDERUNG DER MOORKULTUR IM DEUTSCHEN REICHE feirede sit 25-aarsjubileum i Berlin i landbrukets store uke.

Det egentlige jubileumsmøte avholdtes tirsdag den 18de februar 1908 kl. 12 $\frac{1}{2}$ middag. Møtet var overordentlig talrikt besøkt av en repræsentativ forsamling fra hele det tyske rike og lededes av formanden friherre *von Wangenheim*, der ønskede velkommen, idet han blandt andet uttalte, at vistnok kunde det siges, at der i de forløpne 25 aar var utrettet meget, men endnu laa mange hundrede kvadratkilometer myr unyttet. Det tyske landbruk har som opgave at forsyne Tyskland rikelig med levnettsmidler. Derfor maa der arbeides systematisk. Den, som av sine fædre har arvet et jordstykke, pligter at nyttiggjøre alt bedst mulig. Taleren konkluderede med et leve for *H. M. Keiseren*, saavelsom for forbundsstaternes konger og fyrster og for de frie stater.

Derefter gaves ordet til Preussens landbruksminister *von Arnim*, som blandt andet fremholdt, at mange myrstrækninger endnu venter

paa at bli tørlagt, og regjeringen har stor interesse av, at disse lægges under kultur. Regjeringen betragter myrselskapet som en vigtig og dygtig medarbeider, som den gjerne vil fortsætte at arbeide sammen med. Han meddelte, at som et tegn paa sin anerkjendelse av myrsakens betydning havde H. M. Keiseren tildelt myrselskapets formand Den Røde Ørns Orden.

Fra storhertugdømmet *Oldenburgs* regjering oplæstes et lykønskningstelegram ledsaget av ordensutnævnelse.

Likeledes fra storhertugdømmet *Mecklenburg-Schwerin's* regjering ogsaa ledsaget av en høi orden.

Formanden, friherre *von Wangenheim*, takkede for ordensutnævnelserne, idet han først og fremst opfattede disse som en anerkjendelse av myrselskapets virksomhet.

Lykønskningstaler i anledning 25-aarsjubileet blev derefter holdt i følgende rækkefølge:

Fra *landbrukshøiskolen* i Berlin ved Geheimrat, professor dr. *Zuntz*, Berlin.

Fra *Finska Mosskulturföreningen* ved professor dr. *A. Rindell*, Helsingfors.

Fra *Svenska Mosskulturföreningen* ved dr. *H. von Feilitzen*, Jönköping, som ogsaa overrakte en kunstnerisk utstyret adresse.

Fra *Det Norske Myrselskap* ved torvingeniør *F. G. Thaulow*, Kristiania.

Fra *Det Danske Hedeselskap* ved kulturingeniør *Th. Claudi Westh*, Viborg.

Fra *Det Østerrikske landbruksministerium* ved dr. *W. Bersch*, Wien.

Fra *Det Østerrikske Myrselskap* ved direktør *H. Schreiber*, Staab.

Fra *Det Baltiske Myrselskap* ved baron *von Stackelberg*, Dorpat.

Fra *Tysklands Central Myrkommission* ved ministerialdirektør *Dr. Thiel*, Berlin.

Endvidere blev der ved Geheimrat dr. *Bönisch* overbragt en hilsen fra *Preussens indenriksminister von Bethmann*, som paa grund av møte i riksdagen var forhindret fra at være personlig tilstede.

Festforedraget betitlet: *Fem og tyve aars foreningsvirksomhet paa myrsakens omraade* avholdtes av Geheimer Oberregierungsrat, professor dr. *Fleischer*, Berlin, der tilslut overrakte formanden det andetsteds omtalte festskrift.

Endvidere holdtes foredrag om:

Akerkultur paa myr av riddergodsbesidder *Beseler*, Cunrau.

Engkultur paa myr av professor dr. *Tacke*, Bremen.

Sydtysklands og Nordtysklands myrkultur av direktør *Schreiber*, Staab.

Skogkultur paa myr av landes-forstrat *Quaet-Faslem*, Hannover, og av kgl. Oberföster *Krahmer*, Schmolsis.

Havebruk paa myr av direktør, Oekonomirat *Echtermeyer*, Dahlem.

Da tiden var saa langt fremskreden, blev der ingen diskussion. Kl. 6 em. samledes man til en utmerket festmiddag i hotel Bellevue.

Næste dag, onsdag den 19de, kl. 12 middag fortsattes med møter, og da var det *torvindistriens* dag.

Første foredrag var om: *Torv som brændmateriale* av dr. *Bersch*, Wien.

Dernæst om: *Brændtorvindistriens nuværende stilling* av dr. ingeniør *Wolff*, Magdeburg.

Under titelen: *Hvad nyt paa torvindistriens omraade?* blev der holdt flere korte foredrag om torvkul, torvgas m. m. efterfulgt av diskussion.

Vi skal senere levere mere fyldig referat av enkelte av de ovennævnte mest interessante foredrag.

I forbindelse med disse møter blev der mandag den 17de holdt en konference av lederne for Europas myrselskaper og myrkulturstationer for at faa istand ensartede undersøkelsesmetoder for torvstrø og for bestemmelse av brændtorvens brændværdi. Resultatet herav vil yderligere bearbejdes for at diskuteres paa næste internationale myrkongres.

LITERATUR

DIE ENTWICKELUNG DER MOORKULTUR IN DEN LETZTEN 25 JAHREN. 233 sider 8vo med 107 illustrationer i teksten og 6 plancher. Forlagt av Paul Barey. Berlin 1908. Pris 6 mk.

Denne bok omhandler betydningsfulde aktuelle spørsmål vedrørende myrsaken og er utgit som *festskrift* i anledning Det Tyske Rikes Myrselskaps 25-aarsjubileum. Den indeholder 21 forskjellige avhandlingar forfattede av 20 av Europas mest kjendte autoriteter paa myrsakens omraade og gir ikke alene et tilbakeblik paa myrsakens utvikling i løpet av de sidste 25 aar og de derav høstede erfaringer i flere av Europas lande, men peker ogsaa paa fremtidsmuligheter. Boken kan anbefales alle, som enten videnskabelig eller praktisk befatter sig med myrkultur eller torvindustri.

PEAT: ITS USE AND MANUFACTURE av *Philip R. Bjørling* og *Frederich T. Gissing*, 173 sider 8vo med 60 illustrationer. Charles Griffin & Company, London 1907. Pris indbundet 6 kr.

Dette er vistnok den bedste bok om brændtorv, som hittil er utkommet paa det engelske sprog. Den omhandler de kjendte torvberedningsmetoder, hvoriblandt beskrivelse av Anrep-Svedalas torvmaskiner og de kanadiske torvbriketfabriker. Desuten indeholder den en indgaaende heskrivelse av »electro-peat-coal« metoden, som forfatterne merkelig nok synes at tro paa. — Ogsaa i flere andre henseender gir forfatterne noksaa misvisende oplysninger.

Av interesse er en fortegnelse over engelske patenter vedrørende torv. Det første engelske torvpatent blev uttat i aaret 1620.